CAPITAL REQUIREMENTS DIRECTIVE IV A BASEL 3 – PRÍNOSY, NOVÉ PRAVIDLÁ A ICH DOPAD

Tomáš Šťastný, Tomáš Čech*

Úvod

Cieľom článku je ponúknuť štruktúrovaný pohľad na Basel 3 a CRD IV, na ich odlišnosti, zmysel a praktickú realizáciu v európskom prostredí. CRD IV je časťou novej reformy európskeho bankového sektoru. Európska únia bola krízou a bludným kruhom dlhov, bankrotov a záchran zasiahnutá silno. Preto aj jej odpoveď na krízu je razantná a komplexnejšia než len formou implementácie Basel 3. V práci sú predstavené aj verejne známe analýzy dopadov zavedenia CRD IV v EÚ. Naším cieľom nie je hodnotiť a kvantifikovať dopad CRD IV na európsky bankový trh, nesnažíme sa hodnotiť presnosť ďalších analýz. Naším cieľom je predstaviť odbornému čitateľovi tieto analýzy, ich vstupné parametre a premenné. Dopad a zmysel CRD IV ukáže až čas.

Existujú dva prístupy regulátorov pri vydávaní regulátorých opatrení. Pozitívny prístup sa snaží podporovať a povzbudzovať určité ekonomické a bankové aktivity. Príkladom toho je druhý a tretí pilier vytvorený podľa Basel 2, teda širší dohľad, zverejňovanie informácií, pravidelná komparácia s podobnými subjektmi na trhu prostredníctvom pomerových ukazovateľov. Druhý prístup je negatívny, ktorý zakazuje, prípadne obmedzuje niektoré druhy činností. Ukážkou toho je stanovenie CAD¹ pri výpočte kapitálovej primeranosti, či kontrola krátkodobej a dlhodobej likvidity bánk. CRD IV spoločne s konceptom bankovej únie prinášajú prístupy s dôrazom na negatívny prístup.

CRD IV je jedným z krokov EK k vytvoreniu robustnejšieho finančného systému, ktorý je odolnejší než finančný systém pred rokom 2010 (EC, 2013, s. 1–5). Je nepochybné, že CRD IV podporí stabilitu systému, otázkou je cena tejto stability. Čo CRD IV ale prinesie ako bonus, je väčšia transparentnosť bankového trhu. Súčasný systém, keď krachujúce medzinárodné banky sú zachraňované vládami členských štátov z prostriedkov daňových poplatníkov, na verejný dlh, je neprehľadný a jeho cena je nepredvídateľná. Ďalšími krokmi k stabilnejšej eurozóne sú tri piliere bankovej únie, ktoré posilnia dohľad nad spoločným európskym bankovým trhom, sprehľadnia riešenia krízových situácií a podporia dôveru vkladateľov v stabilitu bánk (EC, 2013b, s. 1–4).

* Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vzťahů (stastny.tom@gmail.com), Ernst & Young, Praha (tomas.cech01@gmail.com).

1 CAD – anglicky „capital adequacy“, je označením pre základnú požiadavku na kapitálovú primeranosť banky.

Tento článok sa zameriava na implementáciu Basel 3 v Európskej únii. Implementačný proces prebieha rozdielne v ďalších krajinách sveta. Krajiny sa líšia najmä tempom implementácie a počtom výnimiek odchyľujúcich sa od pôvodného dokumentu Basel 3. Ako príklad spomenieme Čínu, kde sa dojednáva výsledná podoba implementácie Basel 3. USA tiež pokročili v procese implementácie. Prehľad aktuálneho vývoja Basel 3 vo svete eviduje BCBS.

1. BCBS, Basel 3 a CRD IV

Bazilejský výbor pre bankový dohľad je inštitúcia pre medzinárodnú koordináciu a reguláciu bánk. Najznámejším výsledkom činnosti bazilejského výboru sú kapitálové dohody známe ako Basel 1, Basel 2, Basel 2,5 a Basel 3. Dohody majú síce podobu doporučení, ale boli aj implementované členmi BCBS a mnohé štáty sa nimi riadia.

1.1 Finančná kríza a Basel 3

V roku 2007 začali problémy na hypotečnom trhu v USA a odštartovali krízu vo finančnom sektore šíriacu sa globálne. Vznik bol daný kombináciou faktorov a nedostatočne kvalitná a prísna regulácia finančného sektoru k tomu len prispela (EC, 2013, s. 1–4). Otázkou je vplyv Basel 2 na vznik krízy, prípadne neschopnosť Basel 2 krízu zabrániť. Nemyslíme si, že Basel 2 bol dôvodom vzniku krízy, ale prišla jasná potreba ho reformovať, pretože neposkytoval cestu ako krízam zabráňovať.

Banky využili medzery v regulačných pravidlách, obchádzali pravidlá o kapitálovej primeranosti a podstupovali väčšie riziká ako im boli vzhľadom k ich kapitálovej vybavenosti povolené. Na tento účel využívali rôzne mimobilančné (off balance sheet = mimosúvahové) účelové subjekty, ktoré nepodliehali regulácii. Banky zavádzali a používali nové štruktúrované produkty, napríklad netransparentné derivátové nástroje s úverovými podkladovými aktívami. Tieto hybridné nástroje prispeli k prehĺbeniu problémov, preto bolo kľúčové pre novú reformnú dohodu, neskôr označovanú ako Basel 3, sa s nimi lepšie vyrovnáť (Kelly, McGarry, 2012, s. 1–6). Takýmito spôsobmi dochádzalo k preneseniu rizikových úverov s veľmi malou pravdepodobnosťou splácania (teda nadmerne rizikových aktív = vysoké RWA²) na iné subjekty. Napríklad na poisťovne a penzijné fondy. Tým sa posilnila nestabilita systému ako celku (Laušmanová, 2010, s. 1–5).

Ak chceme v stručnosti zrekapitulovať dôvody, ktoré viedli ku kríze alebo ju posilnili, patria medzi ne tieto:

- nekvalitné riadenie rizík v bankách bez skúmania reálnych dopadov obchodov bánk;
- nedostatočná kvalita a kvantita kapitálu bánk, ktorý nebol schopný absorbovať straty;
- nadmerná používanie a zneužívanie štruktúrovaných finančných produktov.

2 RWA – anglicky „risk-weighted assets“, teda rizikovo vážené aktíva banky.

Reakciou BCBS na negatívnu situáciu na finančnom trhu bolo vytvorenie nových regulatórnych opatrení známych ako Basel 3. Cieľom Basel 3 bolo odstrániť chyby, ktoré minulé kríza odhalila, posilniť regulatórny systém, znížiť pravdepodobnosť ďalších kríz a posilniť tak stabilitu, spoľahlivosť a odolnosť celého bankového sektoru v záujme ochrany klientov a dlhodobu udržateľného ekonomického rastu (EC, 2013, s. 1–4). Basel 3 priniesol zmeny v oblasti kapitálovej primeranosti, riadenia likvidity či kontroly finančnej páky. V ďalšom texte sa pozrieme na niektoré časti, prvky a prínosy Basel 3 podrobnejšie. V obrázku č. 1 vidíme prehľadne jednotlivé prvky a ciele Basel 3.

Obrázok 1

Schéma cieľov a prvkov Basel 3

Zdroj: Basel 3.

1.2 Basel 3 a CRD IV – vzťah a časové súvislosti

Dôležitosť Basel 3 je nespochybniteľná. Aj napriek tomu Basel 3 je len dohoda. Aby sa táto dohoda stala právne záväznou je potreba ju implementovať v členských krajinách BCBS, teda aj v EÚ. Balíček CRD IV implementuje Basel 3 v európskom prostredí. CRD IV (anglicky „Capital requirement directive“) je súhrnný názov pre smernicu CRD IV a nariadenie CRR. Časť – nariadenie CRR je priamo vykonateľná, časť – smernica CRD IV podlieha transpozícii v členských štátoch EÚ. Jedná sa teda o:

1. Smernicu Európskeho parlamentu a Rady EÚ 2013/36/EU zo dňa 26. júna 2013 o prístupe k činnosti úverových inštitúcií a o obozretnom dohľade nad úverovými inštitúciami a investičnými podnikmi a o zmene smernice Európskeho parlamentu a Rady EÚ 2002/87/ES o doplnkovom dozore nad úverovými inštitúciami, poisťovňami a investičnými podnikmi vo finančnom konglomeráte.

Táto smernica nahrádza smernice 2006/48/EC a 2006/49/EC (Basel 2). Smernica bola publikovaná v Oficiálnom žurnále Európskej únie L 176/56, zo dňa 27. júna 2013.

2. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady EÚ č. 575/2013 zo dňa 26. júna 2013 týkajúci sa obozretných požiadaviek pre úverové inštitúcie a investičné podniky. Toto nariadenie mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady EÚ č. 648/2012. Nariadenie bolo publikované v Oficiálnom žurnále Európskej únie L 176/56, zo dňa 27. júna 2013. Európska komisia pripravila návrh CRD IV už v júli 2011. Európsky parlament a Rada EÚ začali rozhodovať o prijatí CRD IV v septembri 2011. Proces schvaľovania balíku CRD IV prebiehal formou spolurozhodovacej procedúry. Očakávané prijatie a schválenie CRD IV v lete 2012 nebolo dodržané a CRD IV sa nepodarilo schváliť ani do konca roku 2012. Z týchto dôvodov bol v januári 2013 vyhlásený nový časový harmonogram pre Basel 3 a tiež CRD IV.

Smernica aj nariadenie nakoniec vstúpili v platnosť 17. júla 2013. Prvotný návrh EK sa držal časového harmonogramu stanoveného v Basel 3, aby balíček CRD IV vstúpil v platnosť od 1. januára 2013 a bol plne implementovaný od 1. januára 2019. Vstup v platnosť sa posunul o pár mesiacov kvôli rozsiahlym diskusiám medzi EK, EP a Radou EÚ. Finančné inštitúcie a orgány dozoru sú povinné aplikovať pravidlá v CRD IV od 1. januára 2014. Až do konca roku 2018 môžu využívať rozsiahle prechodné opatrenia a plná implementácia je stanovená na začiatok roku 2019, presne ako to predpokladal prvotný návrh EK a tiež samotný Basel 3 (EC, 2013, s. 3–4). Tento časový harmonogram nám ilustruje obrázok č. 2.

Obrázok 2

CRD IV – cesta od návrhu k plnej implementácii

Zdroj: CRR a CRD IV.

Ročný sklz pri prijímaní CRD IV teda nijakým spôsobom neovplyvnil výsledný efekt Basel 3, teda jeho plnú implementáciu do roku 2019. V polke roku 2013, len približne polovica členov BCBS schválila a prijala príslušné zákony v oblasti implementácie Basel 3. Ostatné krajiny tak plánujú urobiť do konca roku 2013. BCBS pozorne sledoval vývoj v členských krajinách a priebežne upravil aj časový harmonogram implementácie. Za podstatné podkladáme neposunutie termínu plnej implementácie Basel 3 do začiatku roku 2019.

Medzi hlavné aspekty novej regulácie patrí podobne ako v prípade Basel 3 kapitálová primeranosť, rôzne typy ochranných vankúšov, kontrola likvidity bánk a leverage ratio. Európska únia by rada použila v budúcnosti leverage ratio na kontrolu finančnej páky a mimobilančných položiek bánk a tiež na redukciu závislosti na externých ratingoch a ratingových agentúrach. CRD IV definuje tiež nový rámec corporate governance v európskych bankách (CRD IV, 2013). Cieľom použitia nariadenia pri implementácii Basel 3 bolo konsolidovanie regulácie úverových inštitúcií stanovením jednotných pravidiel označovaných anglickým termínom single rulebook (EC, 2013, s. 5–6). Single rulebook prístup umožní používanie jednotných právnych noriem vo všetkých krajinách EÚ, zamedzí predlžovaniu transpozície smerníc a vytvorí rovné pravidlá pre všetky členské krajiny a banky v nich pôsobiace.

2. Kapitálová primeranosť podľa CRD IV a Basel 3

2.1 Základný kapitál banky a kapitálové požiadavky

Basel 3 a CRD IV vychádzajú z predpokladu, že len silný a odolný bankový systém je základom trvalo udržateľného ekonomického rastu (BCBS, 2011, s. 1–15). Preto sa CRD IV sústreďuje na kapitál bank a ukazovateľ ich kapitálovej primeranosti, teda vzťah kapitálu banky a jej rizikovo vážených aktív (RWA). Oba dokumenty sa venujú aj dopadom hospodárskeho cyklu. Medzi hlavné aspekty novej regulácie patrí zavedenie požiadaviek na vyššiu kvalitu kapitálu, predovšetkým doraz na vlastný kapitál, ktorý je schopný absorbovať riziko. Preto bude postupne navrhovaná požiadavka na kapitálové zdroje určené na krytie úverových, trhových a operačných rizík. Priebeh rastu požiadaviek na kapitálovú primeranosť bánk v Európe bude postupný, čo sa týka najmä možností uznania určitých foriem kapitálu do skupín kapitálu CET1³, ADT1⁴ a Tier 2. Na obrázku č. 3 vidíme harmonogram zmien základnej regulátornej požiadavky a dvoch základných kapitálových vankúšov do roku 2019.

3 CET1 – Common Equity Tier 1 kapitál.

4 ADT1 – Tier 1 kapitál po odpočítaní CET1 kapitálu.

Obrázok 3

Vývoj kapitálovej primeranosti od roku 2012 do roku 2019

Zdroj: CRD IV.

Na diagrame vidíme len postupné a minimálne zmeny v štruktúre celkovej regulačtornej požiadavky. Jej celková hodnota bez kapitálových vankúšov zostáva nezmenená = 8%. Hlavnou zmenou je vytvorenie nových kapitálových vankúšov a nárast požiadavky na držanie najkvalitnejšieho CET1 kapitálu.

Okrem týchto základných požiadaviek CRD IV predpokladá ďalšie ochranné vankúše a možnosti ako držať kapitál. K základným 8% musí banka dotvoriť oba základné kapitálové vankúše a tiež v prípade potreby ďalších až 5% CET1 kapitálu v jednom z troch (prípadne v ich kombinácii) doplnkových vankúšov označovaných ako G-SII, O-SII a SRB. Všetky kapitálové požiadavky doteraz spomenuté sú tvorené na základe právneho predpisu. Banka však môže vytvoriť ďalších až 4% kapitálových rezerv podľa svojich potrieb a interného zhodnotenia. Cieľovú štruktúru kapitálovej primeranosti banky vidíme na obrázku č. 4.

Obrázok 4

Cieľová štruktúra kapitálovej primeranosti podľa CRD IV vrátane kapitálových vankúšov

Zdroj: CRD IV

Zásadný dopad má CRD IV na kvalitu kapitálu. V otázke kvality EÚ prevzala do CRR rovnaké pravidlá ako Basel 3. Niektoré finančné inštrumenty, ktoré bolo možné začleniť pod Tier 1 či Tier 2 kapitál podľa dohody Basel 2, už nebude možné do týchto kategórií zaradiť podľa Basel 3. Inými slovami 1% Basel 2 kapitálu nie je to isté ako 1% Basel 3 regulátorneho kapitálu. Tieto zmeny môžu byť náročne realizovateľné pre niektoré banky. Pri problémoch s kapitálovou primeranosťou môžu banky napríklad navrhovať svoj základný kapitál alebo odpredávať rizikovejšie aktíva (RWA s vyššími rizikovými váhami). Zvýšené požiadavky na kapitálovú primeranosť v praxi v Českej republike plnia všetky väčšie obchodné banky.

CRD IV počíta s prechodným obdobím do roku 2019 ako ho vidíme na predošlom harmonograme. CRD IV zavádza 8-ročné prechodné obdobie aj pre uznávanie položiek samotného kapitálu do jeho podskupín (napríklad CET1). Cieľom je menší dopad na banky, hospodárstvo a plynulý priebeh zavedenia CRD IV. Basel 3 počíta s plnou implementáciou do 1.1.2019, CRD IV navyše umožňuje členským štátom tento proces urýchliť. CRR zavádza 14 podmienok pre uznanie kapitálu v skupine CET1, podobne ako Basel 3. CET1 kapitál je tým najkvalitnejším kapitálom schopným absorbovať

straty banky a pomôcť jej prekonať obdobia kríz. Tvorí ho najmä kmeňové akcie. Medzi podmienky Basel 3 pre CET1 kapitál patrí, že takýto kapitál je vydaný samotnou inštitúciou, nie je časovo limitovaný a spĺňa viacero podmienok v situácii insolventie či krízovej situácie (EC, 2013, s. 12–15).

2.2 Kapitálové vankúše podľa CRD IV a Basel 3

Zvyšovanie požiadaviek kapitálovej primeranosti prebieha nielen formou základnej kapitálovej požiadavky, ale aj prostredníctvom vankúšov. Basel 3 pre tento účel počíta so zavedením troch ochranných vankúšov (BCBS, 2011, s. 1–15). CRD IV počítať so vznikom ďalších dvoch vankúšov. Štruktúra ochranných vankúšov a ich miesto v systéme kapitálovej primeranosti EÚ je zachytené na obrázku č. 5.

Obrázok 5

Kapitálové vankúše podľa CRD IV v priebehu hospodárskych cyklov

Zdroj: CRD IV.

■ Kapitálový ochranný vankúš (CCB – Capital conservation buffer)

Tento vankúš je novinkou, ktorú prináša Basel 3. Jedná sa o 2,5% kapitálovú požiadavku na CET1 kapitál, teda najkvalitnejší kapitál, ktorý banka má. Cieľom vankúša je chrániť kapitál banky a teda jej poskytnúť určitú rezervu v krízových situáciách. Súčet základnej požiadavky a CCB je 7% CET1 kapitálu. Samozrejme banka z CCB môže čerpať. Takéto čerpanie má ale konsekvencie. Pokiaľ CCB klesne pod 2,5% aktivuje sa v banke automatická brzda na výplatu dividend akcionárom a bonusov vedeniu banky. Čím viac sa CCB čerpá, tým sú obmedzenia dividend a bonusov tvrdšie (EC, 2013, s. 25–27).

■ Proticyklický kapitálový vankúš (CB – Countercyclical buffer)

Aj tento vankúš je novinkou Basel 3. Podobne ako CCB je to 2,5% požiadavka na CET1 kapitál. Cieľom je korigovať dopad hospodárskeho cyklu na úverovaciu aktivitu bánk.

V dobách rastu banka drží plný CB, tým jej rastú náklady na kapitál a zmierňuje to jej prílišnú úverovaciu aktivitu. V období recesie banka rozpúšťa CB a získava tak lacné zdroje na úverovanie obyvateľstva. V situáciách keď je $CB < 2,5\%$ platia pre dividendy a bonusy rovnaké obmedzenia ako v prípade poklesov CCB (EC, 2013, s. 25–27).

■ **Ochranný vankúš pre globálne systémové dôležité inštitúcie (G-SII – Global systemic institution buffer)**

Ďalšia novinka Basel 3, ktorá prináša kapitálovú požiadavku 1–3,5% na CET1 kapitál. G-SII sa týka len určitých inštitúcií, ktoré boli relevantnou inštitúciou označené ako globálne systémové dôležité. Pri ich vymedzení sa zohľadňovala veľkosť ich súvahy, miera cezhraničných aktivít a kapitálová prepojenosť. G-SII bude povinný od 1.1.2016. G-SII je tvorený z dôvodu rizika, ktoré tieto veľké inštitúcie v systéme vytvárajú a tiež z dôvodu morálneho hazardu pri ich zachraňovaní daňovými poplatníkmi. G20 a FSB identifikovali zatiaľ 28 takýchto inštitúcií, z toho 14 v EÚ (EC, 2013, s. 25–27).

■ **Ochranný vankúš pre ďalšie systémové dôležité inštitúcie (O-SII – Other systemically important institutions buffer)**

Okrem inštitúcií, ktoré identifikovala G20 a FSB ako systémovo dôležité existuje v EÚ veľa ďalších bánk dôležitých pre členské štáty a tiež pre EÚ. Členské štáty môžu na ne aplikovať od 1.1.2016 O-SII vankúš, ktorý bude kompenzáciou za riziko, ktoré stabilite systému prinášajú. Do roku 2016 môžu štáty používať SRB vankúš. O-SII bude znamenať maximálne 2% požiadavku na CET1 kapitál. CET1 kapitál v O-SII vankúši sa započítava do prípadnej požiadavky pre G-SII CET1 kapitál. Teda ak banka je systémovo dôležitá na globálnej aj národnej úrovni, maximálna požiadavka na CET1 kapitál bude 3,5% (EC, 2013, s. 25–27). Tento vankúš nie je zahrnutý v Basel 3.

■ **Ochranný vankúš pre systémové riziko (SRB – Systemic risk buffer)**

Posledným vankúšom je SRB, ktorý je opäť len v CRD IV. Basel 3 podobnú úpravu neobsahuje. Jeho cieľom je predchádzať a zmierňovať dlhodobé necyklické a makroekonomické riziká v určitých segmentoch hospodárstva a trhu, ktoré by mohli spôsobiť negatívne dopady na finančný sektor a ekonomiku ako celok. Rozhodujú o nich členské štáty. Do roku 2015 môžu štáty používať SRB do 3% požiadavky na CET1 kapitál bez obmedzení. Pri SRB nad 3% budú krajiny potrebovať predchádzajúci súhlas EK, ktorá zohľadní názory EBA⁵ a ESRB⁶. Od roku 2015 budú štáty SRB medzi 3–5% len ohlasovať EK, EBA a ESRB. SRB vyššie ako 5% budú podliehať autorizácii EK prostredníctvom vykonávacieho aktu po zohľadnení názorov EBA a ESRM. Kumulovaná kapitálová požiadavka na G-SII, O-SII a SRB vankúše bude maximálne 5%. Vyššie požiadavky budú opäť realizované len prostredníctvom EK a jej vykonávacích aktov (EC, 2013, s. 25–27).

5 EBA – European Banking Authority.

6 ESRB – European Systemic Risk Board.

3. Likvidita a leverage ratio podľa CRD IV a Basel 3

Medzi ďalšie dva dôvody vzniku finančnej krízy a problémov bánk patrí nepochybne likvidita a finančná páka. Banky poskytovali dlhodobé úvery, na ktoré si požičiavali na krátkodobých trhoch. Tento trend bol realizovateľný len v časoch ekonomického rastu. Problémy s likviditou v kombinácii s nekvalitným regulačným kapitálom uvrhli banky do krízy. Príkladom je banka Northern Rock, ktorá požičiavala klientom dlhodobé úvery, portfólia týchto úverov sekuritizovala a predávala obratom na krátkodobom trhu. To jej zaisťovalo dostatok likvidity, ale len do chvíle prvých problémov na finančných trhoch. Likviditu začali právne upravovať niektoré členské krajiny EÚ, ale až CRD IV je spoločným harmonizovaným krokom.

3.1 Liquidity Coverage Ratio (LCR)

Liquidity Coverage Ratio (LCR) je ukazovateľ zameraný na kontrolu krátkodobej likvidity. Podľa Basel 3 a CRD IV by banky mali držať dostatočné množstvo vysoko kvalitného a nezadlženého kapitálu, aby vydržali aj náročnejšie a krízové situácie (BCBS, 2011, s. 1–30). LCR monitoruje, aby v banke bola dostatočná zásoba vysoko likvidných aktív slúžiacich k pokrytiu čistých peňažných výdajov v najbližších 30 dňoch. CRD IV zavádza možnosť zvýhodneného prepočtu pre retailových a SME klientov. Cieľom je LCR rovné minimálne 100%. To ale neznamená, že LCR by pod túto hranicu nesmelo klesnúť. V krízových a náročných obdobiach LCR môže poklesnúť pod hodnotu 100%, vtedy ale banka pripraví pre orgány dohľadu plán ako navrátiť LCR späť na svoj limit.

Podľa CRD IV sa LCR stane záväzným od roku 2015. Dovtedy bude prebiehať pozorovacie obdobie určené pre kalibráciu LCR a tiež zhodnotenie jeho dopadov na úverovanie v ekonomike. V januári 2013 rokoval BCBS nad návrhom LCR a dospel k tomu, že je potrebné jeho finálnu podobu doladiť. Otázkou najmä ostáva, ktoré aktíva súvahy banky budú patriť medzi vysokoliquidné a teda započítateľné do LCR. V priebehu pozorovacieho obdobia, ktoré začína dňom platnosti CRD IV sú finančné inštitúcie povinné reportovať svojim orgánom dohľadu stav svojej likvidity a jej adekvátne plánovanie (Kelly, McGarry, 2012, s. 1–6). Práve na základe týchto reportov bude pripravované finálne znenie LCR platné od 2015. CRD IV počíta s postupnou záväznosťou LCR. CRD IV si kladie za cieľ dosiahnutie plnej implementácie LCR o rok skôr ako Basel 3. Harmonogram implementácie vidíme v tabuľke č. 1.

Tabuľka 1

Harmonogram implementácie opatrení Basel 3 a CRD IV

Zavádzanie LCR podľa Basel 3	2015	2016	2017	2018	2019
	60%	70%	80%	90%	100%
Zavádzanie LCR podľa CRD IV	2015	2016	2017	2018	2019
	60%	70%	80%	100%	100%

Zdroj: Basel 3 a CRD IV.

Urýchlené plné implementovanie LCR podľa CRD IV je dané prístupom EÚ k likvidite. EK podporuje banky, ktoré kontrolujú svoju likviditu. EK ale spolu s EBA zohľadní situáciu na trhu a môže podľa stavu trhu pre rok 2018 aplikovať $LCR = 90\%$. Členské štáty môžu plnenie LCR urýchliť podľa svojich preferencií. Jednanie BCBS 7.1.2013 nechalo otvorenou oblasť klasifikácie aktív. Teda, ktoré aktíva budú zaradené v kategórii likvidné, málo či veľmi likvidné. Až hlbšie analýzy a kalibrácie nám ukážu presný zoznam. EBA má pripraviť EK tento prehľad aktív podľa likvidity do konca roku 2013 (EC, 2013, s. 19–21).

3.2 Net Stable Funding Ratio (NSFR)

Net Stable Funding Ratio (NSFR) je ukazovateľ zameraný na zabezpečenie dlhodobej likvidity a financovania banky. NSFR sleduje či má banka dostatočné financovanie v období dlhšom než jeden rok. Dostupné stabilné zdroje financovania musia pokryť požadované stabilné výdaje na 100 percent v horizonte viac než jeden rok. NSFR bude kalibrované a testované v krízových situáciách prostredníctvom EBA (Kelly, McGarry, 2012, s. 1–6). Analýzy realizované BCBS a EBA nedosiahli tak vysoký stupeň ako je to v prípade LCR.

EK na základe analýz BCBS a EBA pripraví návrh NSFR do konca roku 2016. Cieľom analýz je zaistiť, aby banky boli aj pri plnení NSFR schopné poskytnúť ekonomike reálny dostatok dlhodobého financovania. Od 1.1.2016 sú finančné inštitúcie povinné doložiť, že ich dlhodobé záväzky sú kryté stabilným dlhodobým financovaním. Teda opak tomu ako to bolo v prípade Northern Rock (EC, 2013, s. 21–22).

3.3 Leverage ratio (LR)

Leverage Ratio (LR) je ukazovateľ finančnej páky. Cieľom LR je zamedziť nadmernému extenzívnemu zadlžovaniu bankového sektoru. Jednou z kľúčových príčin krízy bol vznik nadmernej zadlženosti (anglicky = extensive leverage) v súvahových a podsúvahových bankových operáciách. Pákový efekt sa kumuloval a banky sa tomu nebránili. Ich základný kapitál sa prakticky nemenil a objem operácií v ich rozvahe geometricky rástol. LR je jednoduchý ukazovateľ, ktorý orgánom dohľadu poskytne pohľad na operácie banky z úplne iného pohľadu ako prepočet CAD prostredníctvom RWA. Teda ak je model používajúci rizikové váhy v danom prípade neefektívny, LR ním nie je dotknutý a pomôže identifikovať rizikovú banku. Cieľom LR je tiež zníženie finančnej páky bánk, zosúladienie jej aktív s jej kapitálovou základňou. Toto zosúladienie by malo slúžiť ako preventívny krok k zamedzeniu vzniku krízovej situácie.

Princíp výpočtu LR spočíva v pomere vlastného kapitálu banky označovaného ako Tier 1 k jej súvahovej a podsúvahovej expozícii (aktívam). LR teda vypočítame ako podiel Tier 1 regulátorneho kapitálu a celkovej expozície banky. Vlastný kapitál do výpočtu vstupuje podľa Basel 3 ako Tier 1 kapitál. Tu patria predovšetkým kmeňové akcie banky (BCBS, 2010, s. 1–15). U podsúvahových expozícií Basel 3 navrhuje uplatniť pri ich prepočte na súvahové ekvivalenty 100% konverzný faktor. Medzi podsúvahové expozície zaraďujeme napríklad bezpodmienečné bankové prísľuby, priame úverové ekvivalenty, bankové akceptácie, poskytnuté záruky a iné. LR je

jednoduchým nerizikovo založeným nástrojom na posúdenie bankovej stability. Jeho minimálna hodnota bola predbežne stanovená na 3%. Inými slovami teda môžeme povedať, že Tier 1 kapitál musí dosahovať objem minimálne 3% celkovej expozície banky (teda súvahovej aj podsúvahovej bez rizikových váh). Doteraz ale prebehlo málo analýz LR. V súčasnosti je LR skúmané a kalibrované EBA. LR podľa CRD IV spadá pod Pilier 2. Zber informácií o LR a ich analýza na bankách začne 1.1.2014. Jeho zverejňovanie v EÚ je plánované na rok 2015. V roku 2016 EK prinesie analýzu dopadov LR a dlhodobý plán zavedenia LR ako záväzného ukazovateľa od roku 2018. Či sa tak stane práve v roku 2018 a či cieľová hodnota LR bude práve 3% uvidíme v nasledujúcich rokoch.

Povinné zverejňovanie LR od 1.1.2015 vytvorí ďalší tlak na banky zachádzať transparentne s finančnou pákou. Aj keby podobné ustanovenie v CRD IV nebolo, trh by si zverejňovanie LR zrejme vyžiadal sám. Očakáva sa určitý negatívny dopad LR na projektové financovanie a financovanie malých a stredných podnikov. Z tohto dôvodu počíta EK s konverznými faktormi, ktoré by sa používali pri výpočtoch LR, aby kompenzovali rozdielne druhy podnikania bánk a náplň ich úverovania. EK a EBA vidia riešenie rozdielov medzi bankami a ich súvahami tiež v používaní rôznych cieľových hodnôt LR pre rôzne skupiny a typy bánk (EC, 2013, s. 22–24).

4. Rozdiely medzi Basel 3 a CRD IV

Aj keď je CRD IV určené k implementácii Basel 3, medzi oboma dokumentmi existujú určité rozdiely. A to aj napriek tomu, že predstavitelia Európskej únie sa aktívne zapojovali do prípravy Basel 3 a aktívne presadzovali európske záujmy už v priebehu jednaní BCBS. Aj vďaka tejto skutočnosti sa im podarilo do dohody Basel 3 zahrnúť viacero problematických oblastí, ktoré trápia európske bankovníctvo. Tento prístup umožnil viacerým európskym štátom priamo sa zapojiť do prípravy Basel 3 aj napriek tomu, že nepatria medzi členov G20 či BCBS (EC, 2013, s. 4–5).

Existujú dva hlavné dôvody rozdielov medzi Basel 3 a CRD IV. Práve kvôli nim nebolo možné len prekopírovať text Basel 3 do európskych smerníc. Prvým základným rozdielom je skutočnosť, že Basel 3 nie je zákon, nie je to smernica ani právne záväzný predpis. Je to súbor najnovších pravidiel pripravených regulátormi a centrálnymi bankami štátov BCBS. CRD IV je súbor smernice a nariadenia a jedná sa teda o právne predpisy. Pri príprave CRD IV bolo nutné zohľadniť demokratický legislatívny proces a tiež dodržať súlad CRD IV s ďalšími európskymi predpismi. Druhým základným rozdielom je dopad oboch dokumentov. Basel 3 dohoda je namierená len na medzinárodne aktívne banky, CRD IV právna úprava je adresovaná všetkým bankám a investičným spoločnostiam aktívnym na jednotnom trhu EÚ, ktorý je vo svojej podstate cezhraničný. V prípade CRD IV sa jedná o viac než 8300 bankových subjektov a ďalšie investičné firmy. Európske prostredie je špecifické v tom, že banka založená v jednom členskom štáte môže poskytovať svoje služby v ďalších členských štátoch prostredníctvom svojej dcérskej spoločnosti alebo pobočky. Cezhraničné toky kapitálu v rámci EÚ sú značné a právna úprava len časti bánk by ovplyvnila spravodlivú súťaž a podnikateľské podmienky bánk. Tieto základné odlišnosti boli zohľadnené pri príprave

CRD IV a aplikácii konceptu single rulebook. Bol analyzovaný cieľ a zmysel opatrení zahrnutých v Basel 3, nielen samotný text dohody (EC, 2013, s. 4–5).

Samotná implementácia Basel 3 do reálneho života európskych bánk nie je jednoduchý proces. Basel 3 a CRD IV už nie sú len sumárom obmedzení jednej oblasti – regulátorného kapitálu. CRD IV bankovú obozretnosť posúva z jednej kapitálovej dimenzie smerom ku komplexnej regulácii kapitálu, likvidity a finančnej páky bánk. Kombinácia kontroly v týchto troch oblastiach je cestou k realistickejšiemu pohľadu na banky a ich fungovanie. CRD IV v porovnaní s Basel 3 prináša aj vlastné európske vylepšenia, a to v smernici aj v nariadení (CRD IV, 2013). Pri podrobnej analýze oboch dokumentov sme identifikovali 7 hlavných rozdielov medzi Basel 3 a CRD IV. Ich prehľad je na obrázku č. 6.

Obrázok 6

Hlavné rozdiely medzi Basel 3 a CRD IV

Zdroj: CRD IV a Basel 3.

1. Single rulebook spoločne s tromi piliermi bankovej únie sú silným nástrojom k implementácii Basel 3. EÚ nielen implementovala pravidlá dané Basel 3, EÚ aj vyhodnotila ich dopad na jednotný trh a v rámci prechodného obdobia do roku 2019 bude skúmať a analyzovať dopad CRD IV na európsky trh. Práve prechodné obdobie poslúži na odladenie opatrení a ich prípadné zmeny a zjemnenie. Kombinácia CRD IV a bankovej únie odstráni viacero medzier, ktoré by bolo potrebné v Basel 3 vyriešiť, najmä v oblasti možnosti jednotlivých krajín upravovať si pravidlá svojim podmienkam a podieľať sa aktívne na rekapitalizácii vlastného bankového sektoru.
2. CRD IV priniesla viac požiadaviek v oblasti corporate governance než Basel 3. Jedná sa najmä o zloženie a pozíciu výborov pre kontrolu rizík⁷. Cieľom bolo posilnenie kontroly a efektívnosti procesu riadenia rizík managementom bánk.
3. CRD IV prináša širšiu mieru diverzity pri riadení bánk a ich rizík zahŕňajúcu napríklad aspekt rodovej rovnosti. Diverzita by mala vedeniu bánk poskytnúť menšiu kumuláciu funkcií menšími skupinami ľudí a mala by priniesť aj možnosť

⁷ Risk committees.

pohľadov z rôznych strán. Týmto by mohlo byť zamedzené negatívne fenoménu skupinovému myslenia vo vedení bánk (CRD IV, 2013).

4. Transparentnosť finančného systému sa stala cieľom EK pri príprave bankovej únie i CRD IV. Transparentnosť je cestou ako opäť získať dôveru občanov v bankový sektor. CRD IV v kombinácii so SSM⁸ a SRM⁹ ide ďalej ako samotný Basel 3. Systém pred reformami bol neprehľadný, bankové skupiny operovali v rôznych krajinách formou pobočiek, prevádzali si kapitál a bolo prakticky nemožné ich komplexne regulovať. Vlády členských štátov až následne riešili problémy bánk, o ktorých predtým mali len minimum informácií.
5. Kapitálový vankúš pre systémové riziko (SRB) je doplnkom EÚ ku kapitálovému vankúšu pre globálne systémovo dôležité inštitúcie, ktorý predpokladá aj Basel 3. Miera jeho použitia je obmedzená použitím ďalších kapitálových vankúšov (CRD IV, 2013).
6. Kapitálový vankúš pre ďalšie systémovo dôležité inštitúcie je podobne ako SRB doplnkom CRD IV ku základnému kapitálovému vankúšu pre globálne systémovo dôležité inštitúcie. Jeho použitie umožňuje rozšíriť okruh systémovo dôležitých inštitúcií podľa potrieb členských krajín EÚ.
7. Rozdielna je aj úprava odmien v bankách. Reguláciami odmien chce EK zamedziť neracionálnemu a prehnaneému prijímaniu rizík bankami v EÚ kvôli vidine vysokých krátkodobých ziskov. Kľúčový z pohľadu kontroly odmien je pomer fixnej a variabilnej časti platu manažérov banky, ktorý sú zodpovední na dané rizikové aktivity. Od roku 2014 môže byť variabilná zložka ich platu vyššia než tá fixná o maximálne 100 percent a len v špecifických situáciách o maximálne 200 percent (EC, 2013, s. 4–5).

5. Zhodnotenie dopadov CRD IV na bankový sektor

5.1 Zhodnotenie dopadov CRD IV od EK

Európska komisia pripravila v roku 2011 zhodnotenie dopadov zavedenia Basel 3 v Európskej únii. Samotné zhodnotenie dopadov zavedenia CRD IV v EÚ prebiehalo v rokoch 2009 až 2011 a je založené na jednej verejnej diskusii a 4 online verejných konzultáciách. Komisia zhodnotila približne 300 odpovedí v rámci online dotazovania. Výsledky prieskumu sú materiálne, pretože sledovaná vzorka v sebe zahŕňa 245 európskych bánk, ktoré vlastnia približne 70 percent kapitálu celého bankového sektoru EÚ.

Európska komisia skúmala nielen dodatočné náklady, ktoré zavedenie Basel 3 prinesie, ale aj jeho prínosy. Práve tieto prínosy sú pevne spojené s nákladmi finančnej krízy a kríz vo finančnom sektore celkovo. Nové opatrenia začlenené v CRD IV sú určené na zníženie dopadov kríz a tiež na zníženie pravdepodobnosti výskytu kríz (EC,

8 SSM – Single Supervisory Mechanism.

9 SRM – Single Resolution Mechanism.

2013b, s. 1–7). Komisia preto v tejto analýze dopadu kalkuluje s nákladmi, ktoré kríza priniesla ako s finančnými benefitmi novej regulácie. Naproti tomu analýzy realizované súkromnými spoločnosťami sa zameriavajú najmä na náklady, ktoré bankám a celému bankovému priemyslu vzniknú. Kladne zhodnotiť prínosy zavedenia regulácie je brané ako niečo neisté, ťažko predvídateľné a viac či menej nepotrebné z pohľadu bánk. Náklady finančnej krízy a záchrany bánk ale neniesli len banky, nielen finančný sektor ale predovšetkým všetci daňoví poplatníci.

Straty spôsobené európskymi bankami v období krízy v rokoch 2007 a 2010 podľa Medzinárodného menového fondu dosiahli približne 1 trilión EUR (8% HDP EÚ). Podľa Eurostatu kríza spôsobila napríklad v roku 2009 pokles hospodárstva v EÚ o cca 6%. Reálne vynaložená štátna pomoc finančnému sektoru v rokoch 2008 a 2009 bola podľa EK viac než 2 trilióny EUR (EC, 2013, s. 37–38). Toto sú nemalé náklady, ktoré kríza priniesla. Medzi dva typické dôvody problémov bánk patrili:

- nedostatočné riadenie likvidity – príkladom sú banky ako Northern Rock (VB), HBOS (VB), Bradford and Bingley (VB), Bear Sterns (USA), Lehman Brothers (USA);
- kvalita a vlastnosti hybridného kapitálu – príkladom sú banky ako RBS (VB), Bradford and Bingley (VB), KBC Group (Belgicko), Bayern LB (Nemecko), Commerzbank (Nemecko), Lloyds (VB), Allied Irish Banks (Írsko), Bank of Ireland (Írsko), Cajasur (Španielsko).

5.2 Krátkodobý dopad CRD IV (Basel 3)

Analýza krátkodobého dopadu CRD IV v sebe nezahŕňa ocenenie benefitov, kvôli ktorým bola táto regulácia pripravovaná. V rámci svojej štúdie v roku 2011 zhodnotila EK dopad CRD IV takto:

- 2013 – potrebné doplnenie CET1 kapitálu minimálne;
- 2015 – potrebné doplnenie CET1 kapitálu približne 84 biliónov EUR pre potreby prechodných opatrení;
- 2019 – potrebné doplnenie CET1 kapitálu približne 460 biliónov EUR vzhľadom na kompletnú implementáciu CRD IV.
- Na základe týchto údajov Komisia vyhodnotila dopad CRD IV do roku 2019 ako minimálny:
- Pokles HDP EÚ o približne 0,14% – 0,17% pri raste CET1 regulátorneho kapitálu o 1 percentný bod (analýza EK a BCBS);
- Pokles HDP EÚ o približne 0,42% – 0,49% pri raste CET1 regulátorneho kapitálu o 460 biliónov EUR (analýza EK a BCBS) (EC, 2013, s. 37–38).

5.3 Dlhodobý dopad CRD IV (Basel 3)

Analýza dlhodobého dopadu CRD IV v sebe zahŕňa prínosy aj náklady regulácií, predovšetkým ale prínos spočívajúci v znížení následkov kríz a ich vzniku:

- Priemerný pokles úverovania o 1,8% v rokoch 2020–2030 (stanovisko EK);
- Priemerný nárast len 0,29 percentného bodu pri poskytovaných úveroch v rokoch 2020–2030 (stanovisko EK);
- Čisté ekonomické prínosy zavedenia regulácie (benefity – náklady) podľa EK budú znamenať rast HDP EÚ o približne 0,3% – 2%. Tento rast EK vo svojej analýze podkladá redukciou očakávanej frekvencie pravidelných bankových kríz (stanovisko EK);
- Nová regulácia prinesie podľa EK redukciu v pravdepodobnosti vzniku bankových kríz medzi 29–89 percentami v prípade, že banky naplno doplnia svoje CAD, teda aj kapitálové vankúše na úroveň aspoň 10,5% (stanovisko EK a BCBS) (EC, 2013, s. 37–38).

Európska komisia kladne hodnotí aj ďalšie prínosy regulácie, najmä čo sa týka odhadu cyklickosti kríz a krízových období a tiež redukovanej tvrdosti budúcich kríz. Ich dopad je ale dnes nemožné presne kvantifikovať.

5.4 Zhodnotenie dopadov CRD IV od EY, MAC a QIS

V rámci analýzy dopadov Basel 3 a CRD IV na európsky bankový trh sme sa pozreli tiež na analýzy súkromného sektora a ďalších inštitúcií: spoločnosti Ernst & Young a výsledkov QIS (Quantitative impact study). Pre porovnanie výsledkov sme použili aj štúdiu MAG (Macroeconomic assessment group FSB¹⁰ + BCBS).

Výsledky všetkých troch analýz sa rôznia, podstatný je zmysel analýz a ich výsledkov. Nová regulácia prinesie podľa nich bankám vyššie náklady spojené s jej administráciou a najmä so zvýšením CAD (Laušmanová, 2010, s. 1–10). Vyššia hodnota minimálnej kapitálovej primeranosti vedie k úbytku zdrojov na investovanie a zvyšovanie profitability bánk. Prínosom je nižšie riziko bankrotov bánk, menšia pravdepodobnosť vzniku finančnej krízy a teda trvale udržateľnejší ekonomický rast (Härle, 2010, s. 1–10). Analýza poradenskej spoločnosti Ernst & Young vychádza z týchto predpokladov a skutočností ako vidíme na obrázku č. 7.

Výsledkom tejto analýzy je dlhodobý odhad prínosu novej regulácie pre európsky bankový trh. V krátkodobom meradle CRD IV prinesie značné náklady.

QIS (Quantitative impact study) realizovali spoločne Institute of International Finance (IIF) a European Banking Federation (EBF). Použili dáta ku koncu roka 2009. QIS bola publikovaná koncom roka 2010. Ponúka iné výsledky ako štúdiá Ernst & Young. Podľa svojho ekonometrického modelu IIF a EBF očakávajú spomalenie tempa rastu európskych ekonomík o 4,4%. Jedná sa spomalenie kumulatívneho

10 FSB – Financial Stability Board.

Obrázok 7**EY analýza dopadov Basel 3**

Zdroj: Analýza dopadov Basel 3 podľa EY.

rastu HDP v najbližších 10 rokoch. Podľa QIS bude mať Basel 3 negatívny dopad na tvorbu pracovných miest v rozsahu 5 miliónov. QIS počíta s potrebou nového kapitálu vo výške 230 miliárd EUR do roku 2015 a viac než 600 miliárd EUR do roku 2020. Basel 3 by mal znížiť výnosnosť celého bankového sektoru (LAUŠMANOVÁ, M., 2010, s. 5–18). Vierohodnosť výsledkov je diskutabilná. Samotný zber dát prebiehal prostredníctvom lokálnych bankových asociácií v 1. polovici roku 2010. Podobný a kritickejší pohľad prezentovala aj poradenská firma McKinsey v roku 2010. Tá počítala tiež s rastom Tier 1 core kapitálu o približne 600 miliárd EUR. Ďalšia poradenská firma BCG prišla neskôr s jemnejším odhadom 350 miliárd EUR. Zlepšenie odhadov dopadu Basel 3 na banky nie je dané odlišnou metodikou ale kondíciou bánk, ktorá je v súčasnosti lepšia ako v roku 2009 a 2010, keď svoje analýzy pripravovali McKinsey, IIF a EBF (Härle, 2010, s. 1–10).

Ďalšou analýzou očakávaných dopadov Basel 3 na krajiny EÚ je MAG analýza. MAG bola publikovaná k 12. 9. 2010 a zohľadňovala aj postupnú implementáciu Basel 3. Zlepšovala sa aj kondícia bánk, teda výsledky MAG sú lepšie než QIS či McKinsey (Härle, 2010, s. 1–10). MAG (Macroeconomic assessment group) bola realizovaná FSB (Financial Stability Board) a BCBS. MAG analyzovala dopady reformy posilnenia kapitálu a likvidity. MAG predpokladá, že požiadavka navýšenia Tier 1 Core kapitálovej primeranosti o 1% pri štvorročnej implementácii bude mať za následok pokles HDP o 0,19% v priebehu implementačného obdobia (4,5 roku), tzn. pokles cca 0,04 ročne, následne sa HDP ale vráti na pôvodnú úroveň. MAG očakáva nárast ceny úverov

približne o 28 bazických bodov a predpoklad zvýšenej potreby držať likvidné aktíva o 25 % viac. Basel 3 bude mať maximálne polovičný dopad na HDP a 15 bazických bodov podiel na raste úverových sadzieb. Zavedenie požiadavky NSFR povedie k ďalšiemu nárastu úverových sadzieb o 57–71 bazických bodov. Výsledné dopady MAG sú prezentované ako mierne s tým, že je možné implementovať návrhy reforiem bez vážnejších krátkodobých otrasov a z dlhodobého hľadiska sú reformy pozitívne. Do výpočtov je však zahrnutá len časť regulácie, kumulovaný dopad všetkých reforiem nebol analyzovaný (Laušmanová, 2010, s. 4–19).

Vidíme teda rôzne výsledky analýz dopadu CRD IV na trh. Čo ich spája, sú zvýšené krátkodobé náklady, ktoré ale môžu byť podľa EK miernené postupnou implementáciou zmien a dlhším prechodným obdobím. Viaceré negatívne výsledky boli spočítané a analyzované na základe prognóz a dát z obdobia krízy, teda ich to jemne vychyluje smerom proti CRD IV. Čo sa týka ČR, CRD IV by vzhľadom k už platnej národnej regulácii nemalo mať značný dopad na fungovanie českého bankového sektoru a stabilitu domáceho finančného trhu vďaka celkovo dobrej kapitálovej vybavenosti českých bánk. Samozrejme obmedzovanie menšinových podielov môže mať za následok pribrzdzenie kapitálového trhu a zmeny v bankových akvizíciách. Navrhovaná regulácia by mohla mať aj negatívny dopad najmä na financovanie malých a stredných podnikov v ČR. To predovšetkým kvôli dostupnosti a cene úverov. Uvidíme aký bude reálny dopad na úverovanie. Táto situácia možno prinesie potrebu na zavedenie alternatívnych metód financovania.

Záver

Basel 3 a ním aj CRD IV prinášajú do sveta bankovníctva viac regulácie a nových pravidiel. Tieto pravidlá sú ale určené ku stabilizácii bankového sektoru a to z pohľadu dostatku kapitálu a likvidity v bankách, tak aj z pohľadu primeranej finančnej páky, s ktorou banky pracujú. Basel 2 dohoda bola úvodným krokom k väčšej stabilite, krokom, ktorý nestačil. Basel 3 preto prináša väčší tlak na kvalitu kapitálu či riadenie likvidity.

Implementácia Basel 3 v EÚ nie je jednoduchým procesom, pretože sa dotýka záujmov viacerých skupín. Schvaľovací proces v prípade CRD IV sa v Európskej únii pozdržal najmä kvôli plenárnym jednaniam v EP, tlaku lobistických skupín a jednaniam v Rade EÚ. Výsledkom jednaní je komplexné riešenie včlenené do smernice a nariadenia. V prípade CRD IV bol použitý prístup single rulebook (prostredníctvom nariadenia CRR), keďže väčšia kľúčových ustanovení bola implementovaná formou nariadenia. Single rulebook umožňuje zrýchliť zavedenie CRD IV, zjednocuje pravidlá a zamedzuje možnej cezhraničnej arbitráži. CRD IV a prístup single rulebook sú len jedným z krokov, ktorý pripravila EÚ v oblasti stabilizácie bankového priemyslu. Ďalším krokom je vytvorenie bankovej únie, založenej na troch pilieroch: na jednotnom dohľade (SSM), jednotnom mechanizme riešenia krízových situácií (SRM) a systéme poistenia vkladov (DGS¹¹). Práve kombinácia týchto všetkých prvkov vytvára komplexné riešenie EK v boji proti bankovým krízam.

11 DGS – Deposit Guarantee Scheme.

Basel 3 a CRD IV sledujú rovnaký cieľ, ale majú aj svoje odlišnosti. V práci sme definovali 2 základné dôvody rozdielov medzi nimi a 7 najväčších rozdielov. V článku sme sa venovali pohľadu na štruktúru a kvalitu bankového kapitálu a tiež na zmeny, ktoré Basel 3 prináša. Popísali a analyzovali sme 5 kapitálových vankúšov a ich úlohu pri stabilizácii bánk. Dotkli sme sa aj likvidity (LCR a NSFR) a finančnej páky (LR). Práve zavedenie LCR, NSFR a LR sú zásadné kroky, ktoré prinesú nové uhly pohľadov na hospodárenie a riadenie bánk. Okrem analýzy súčasného stavu aplikácie CRD IV sme v práci predostreli aj harmonogramy zmien regulácií do roku 2019, teda do termínu plnej implementácie CRD IV v EÚ. V článku sme spomenuli najvýznamnejšie analýzy dopadov Basel 3 a CRD IV na európsky bankový trh. Aj napriek tomu, že sa ich výsledky odlišujú, majú mnoho spoločného. Tieto analýzy odhadujú nárast krátkodobých nákladov bánk spojený so zavedením CRD IV, tlak na držanie CET1 kapitálu, zníženie profitability bánk a pokles úverovania. Dlhodobé prínosy CRD IV sú ale značné a prinesú bankám viac stability, transparentnosti a regulátorom účinné možnosti ako banky kontrolovať a pomáhať im a ich klientom.

Celkovo hodnotíme novú regulačnú úpravu Basel 3 ako krok vpred, ktorý sa snaží riešiť nedostatky starších regulácií. Basel 3 prichádza v období neistoty na finančných trhoch, preto uvidíme ako bude reálne vyzerat' jeho zavádzanie vo svete a v EÚ. CRD IV je kvalitným a racionálnym prevedením Basel 3 do európskych podmienok (rozdiely medzi nimi sú opodstatnené). CRD IV otvorilo veľa diskusií v EÚ, medzi štátmi a aj medzi orgánmi EÚ. Až budúcnosť vyčíslí presne prínosy a náklady novej regulácie bankového prostredia. Dnes môžeme povedať, že CRD IV umožní orgánom dohľadu lepšie kontrolovať banky a chrániť peniaze ich klientov a všetkých daňových poplatníkov. CRD IV spolu s bankovou úniou vytvárajú komplexný systém pre európske finančné inštitúcie.

Literatura

- BCBS. *Basel 3: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems*. Basel : Basel Committee on Banking Supervision, 2011.
- BCBS. *Group of Governors and Heads of Supervision endorses revised liquidity standard for banks*. Basel : Basel Committee on Banking Supervision, 2013.
- BCBS. *International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring*. Basel : Basel Committee on Banking Supervision, 2010.
- BCBS. *Proposals for international leverage ratio and associated disclosure requirements released by the Basel Committee*. Basel : Basel Committee on Banking Supervision, 2013a.
- BCBS. *Revisions to the Basel 2 market risk Framework*. Basel : Basel Committee on Banking Supervision, 2009.
- BCBS. *Strengthening the resilience of the banking sector*. Basel : Basel Committee on Banking Supervision, 2010a.
- CRD IV. *Smernica Európskeho parlamentu a Rady EÚ 2013/36/EU zo dňa 26. júna 2013*. Brussels : European Commission, 2013.
- CRR. *Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady EÚ č. 575/2013 zo dňa 26. júna 2013*. Brussels : European Commission, 2013.
- EBA. *Capital buffers for addressing market concerns over sovereign exposures*. London : European Banking Authority, 2011.
- EC. *A comprehensive EU response to the financial crisis: a strong financial framework for Europe and a banking union for the eurozone (MEMO/13/679)*. Brussels : European Commission, 2013b.

- EC. *Capital Requirements – CRD IV/CRR – Frequently Asked Questions (MEMO/13/690)*. Brussels : European Commission, 2013.
- EC. *Commission proposes new ECB powers for banking supervision as part of a banking union (IP/12/953)*. Brussels : European Commission, 2012.
- EC. *Commission proposes Single Resolution Mechanism for the Banking Union (IP/13/674)*. Brussels : European Commission, 2013a.
- GESTEL, T. Van; a BAESENS, B. *Credit risk management: basic concepts : financial risk components, rating analysis, models, economic and regulatory capital*. 1. vyd. Oxford : Oxford University Press, 2009, xvi. 535 s. ISBN 978-019-9545-117.
- GREUNING, H van; a BRAJOVIC BRATANOVIC, S. *Analyzing and managing banking risk: a framework for assessing corporate governance and financial risk*. 2. vyd. Washington : The World Bank, 2003, xvi. 367 s. ISBN 08-213-5418-3.
- HÄRLE, P. *Basel 3 and European banking: Its impact, how banks might respond, and the challenges of implementation*. London : McKinsey, 2010.
- HÄRLE, P. *Basel 3: What the draft proposals might mean for European banking*. London : McKinsey, 2010a.
- KELLY, B. J.; MCGARRY, H. L. *Basel 3 and Solvency II: Issues for the ABS market and the real economy*. London : Weil, Gotshal & Manges, 2012.
- KRUCK, A. *Private ratings, public regulations: credit rating agencies and global financial governance*. New York : Palgrave Macmillan, 2011, xvi. 205 s. Transformations of the state series. ISBN 978-0-230-28223-0.
- LAUŠMANOVÁ, M. *Basel 3 – Požadavky nové regulace a její dopad na bankovní sektor*. Praha : Česká spořitelna, 2010.
- MEJSTŘÍK, M.; PEČENÁ, M.; TEPLÝ, P. *Základní principy bankovníctví*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2008. 627 s. ISBN 978-802-4615-004.

CAPITAL REQUIREMENTS DIRECTIVE IV AND BASEL 3 – BENEFITS, NEW RULES AND THEIR IMPACT

Abstract: This article is devoted to the banking sector regulation in the European Union and worldwide. The banking regulation is used to control banking risk activities and sustainable portfolio growth. Basel Committee on Banking Supervision (BCBS) coordinates this regulation process and supervision in the world. BCBS prepared the latest regulation called Basel 3. The European Union implemented Basel 3 with legislative package called CRD IV. We describe Basel 3 and CRD IV provisions with focus on capital adequacy, liquidity and leverage. CRD IV improves the capital quality and brings new capital buffers for systemic important institutions and systemic risk, conservative buffer and countercyclical buffer. CRD IV strengthens liquidity and leverage regulation. There are introduced three controlled ratios: liquidity coverage ratio (LCR) for short-termed liquidity, net stable funding ratio (NSFR) for long-termed liquidity and leverage ratio (LR) for leverage analysis. They are calibrated. There are described differences among these documents. Finally, we sum up assessment studies about Basel 3 and CRD IV impact on the European banking sector and economy.

Keywords: Basel 3, CRD IV, capital adequacy, single rulebook, capital buffer, liquidity, regulation, supervision, banks, European Union

JEL Classification: K2, K3, K4, F3, F4, G1, G2